

MØN
maj 2013

Torsdag den 9. maj

En næsten fyldt bus af forventningsfulde medlemmer og med Henrik som chauffør afgik fra Hillerød kl. 9. Tunge skyer truede med regnvej, som blev en realitet efter kort tids kørsel. Men som det ofte går, når man kører mod det sydlige Sjælland, skiftede vejret lidt nord for Præstø, solen brød frem og den blå himmel klædte landskabet, da vi kørte over Dr. Alexandrines Bro til Møn.

Fra broen er der udsigt til øen Lindholm, der huser det veterinære institut for virusforskning, en helt særlig arbejdsplads for medarbejdere, der starter og slutter deres arbejdsdag med risikoen for at lide søsygens kvaler. Lindholm lukker og slukker inden for nogle få år. Det gode vejr holdt sig under hele turen, og flere sendte en venlig tanke, da der senere på dagen blev rapporteret om skybrud i Hillerød.

Vi kørte direkte til **Nyord**, hvor vi på naturcentret uden for Nyord By mødte vores guide, **Leif Schack-Nielsen**, som fortalte om Nyord, dets historie og rige dyreliv. Efter at have nydt vores medbragte frokost spadserede vi ind til byen og så her bl.a. den 8-kantede kirke, som skulle være en minikopi af Frederiksberg Kirke.

Vi fortsatte til fugletårnet, hvorfra der er et betagende skue ud over det vidtstrakte vådområde. Af ukendte grunde er fuglene her desværre i tilbagegang. Der er dog stadig et varieret og rigt fugleliv, og der henvises til en vedhæftet oversigt over iagttagelser.

Vi kørte tilbage over dæmningen til fastlandet og gik en kort tur på **Ulfshale Nordenge**, ud til skansen fra Englandskrigen. Et meget særpræget - i øvrigt stats-ejet - område, der strækker sig et godt stykke ind mod Stege.

I den vestlige del af området med en del siv iagttoges rørhøg og en enkelt havørn ungfugl. Derefter gik turen til **Ulfshale Hede og Skov** som er næsten uberørt og meget smuk med en del småsøer, bl.a. den relativt nyetablerede Gåsesø. Området er i øvrigt rigt på hugorme.

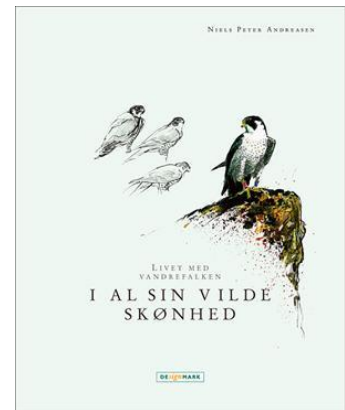
Uden yderligere stop nåede vi til **Præstekilde Hotel** vest for Stege, hvor vi blev indkvarteret med udsigt til golfbane og andre herligheder. Kl. 18.30 satte vi os til bords.

Efter middagen holdt Niels Peter Andreasen et meget spændende foredrag om vandre-falkene på Møns Klint. En yderst medrivende foredragsholder, der ud over sin naturfaglige indsigt tydeligvis også har en æstetisk-filosofisk tilgang til vandre-falken.

I dens levemåde ser han værdifulde egenskaber som "stilheden, langsomhed og fordybelse" synliggjort. En påmindelse til os mennesker. Han har udgivet bøger om fuglen, bøger, han har prydet med sine egne tegninger.

Vandrefalkene har i en årrække været forsvundet fra Danmark, både som følge af forurening og af regulært ægtyveri. Den er heldigvis vendt tilbage og findes nu et par steder på klinten foruden få andre steder på Sjælland.

Fredag den 10. maj

Udhvilede efter en god nats søvn og efter morgenmad (udskudt ½ time efter stærkt pres) kørte bussen vestpå til klinten. Gennem et kuperet landskab med en dyb nedkørsel til landsbyen Borre, hvor der i middelalderen var et smalt sund, der efter sigende var udgangspunkt for togterne mod venderne på Rügen.

Første stop var **Jydelej**, hvor vores guide, Leif Schack-Nielsen, stødte til. På vej ud til klinten passerer man meget typiske og velplejede overdrev (Galloway-kvæg). Vi registrerede et rigt fugleliv - vi hørte bl.a. vendehals og broget fluesnapper- og en interessant overdrevsflora. De første orkidéer viste deres blade, men endnu ingen blomster. Vi fik her udpeget mindst tre forskellige kodriverarter. Se floralisten.

Tandrod

Vi kørte videre til **Geocenter Møns Klint**, hvor vi blev klogere på landets opståen. Efter at vi havde nydt den medbragte frokost, tog vi trapperne ned til foden af klinten, der i det dejlige vejr præsenterede sig på bedste måde. Vi var heldige at se vandrefalken i flugt og fandt det sted, hvor den har sin rede.

Derefter gik turen til **Busene Have** - igen et meget smukt sted med overdrev, spændende flora, fortidsminder og en enkelt skanse fra englandskrigene. I middelalderen var der her en større bosætning skabt af rige sildefangster.

I dag er der ikke meget tilbage af dette, idet en voldsom storm allerede i middelalderen nærmest skyllede alt i havet. Ud for kysten kan man på havbunden dog stadig finde rester af fordums aktiviteter i form af sten og pælerester.

Herefter gik turen tilbage til hotellet. Efter aftensmad viste Hans Henrik Ibfelt billeder fra sidste års tur til Estramadura i Spanien.

Lørdag den 11. maj

Efter morgenmad gik turen atter til Østmøn. Inden afgang fløj en havørn hen over hotellet. Syd for overdrevet **Høvblege** stødte vores trofaste guide atter til. Høvblege er i dansk sammenhæng et helt unikt landskab, der på grund af den skrånende sydvendte flade huser en flora, som ellers kun ses under varmere himmelstrøg. Nævnes bør ærteplanten Esparsette, som i naturlig tilstand antagelig kun findes på Høje Møn. Desuden iagttoges blomstrende orkideer. Områdets sydlige del prægedes af særegne tueformationer, skabt af myresamfund. Kreaturer sørgede for naturplejen på stedet.

Vi kørte videre til **Klintholm Havn**, der endnu ikke var invaderet af turister. Dejligt at indsnuse den friske havluft.

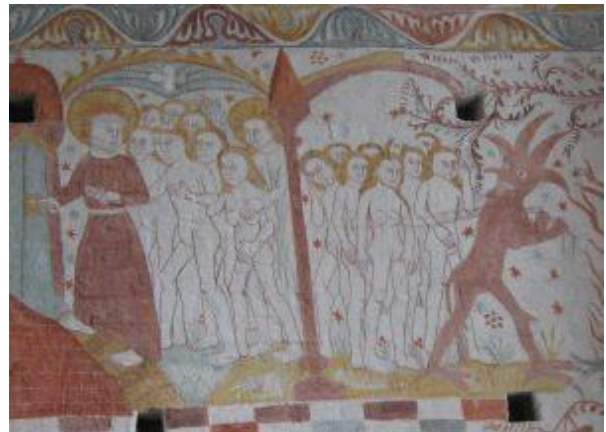
Turen gik nu tilbage vestpå, og vi gjorde holdt ved de såkaldte **jordbassiner** udenfor Stege. Deres opståen går tilbage til dengang, byens sukkerfabrik var i drift. Efter aflæsning blev roerne vasket rene for jord, og mudderblandingen ledt ud i store bassiner, som i dag er et bynært rekreativt område med masser af fugle og spændende flora.

Bassinerne er vandfyldte med mange svømmefugle, bl.a. bjergænder, desuden flere lappedykker og en lang række småfugle, bl.a. sivsangere. Flere registrerede et bestemt sted en kraftig duft, som viste sig at komme fra en blomstrende Vestamerikansk Balsam-Poppel. På et tidspunkt så vi 5 storke passere hen over os mod syd.

Turens sidste del havde kulturhistorisk indhold. Vi kørte vestpå ad landevejen mod **Fanefjord Kirke**, der ligger højt i landskabet med udsigt ud over Grønsund. Nymalet, efter at dronningen for nogle år siden var på besøg.

Vi så de smukke kalkmalerier, malet af Elmelundemesteren, der også har udsmykket andre kirker på Møn, bl.a. Elmelunde Kirke. Med ryggen mod kirkegårdsmuren nød vi den medbragte frokost.

Frokost ved kirkemuren

Dagens sidste stop var et besøg på **Grønsalen**, en langdysse med 3 gravkamre.

Vi havde efterhånden følelsen af at have set det meste af det, der er værd at se på Møn. Vi var klar til at køre hjem. En dejlig og veltilrettelagt tur, myndigt ledet af Niels Erik Rasmussen og forbilledligt guidet af Leif Schack-Nielsen.

Vores flinke chauffør Henrik tager sig et hvil, mens han venter på os.

Det var dejligt, når alt er tilrettelagt i detaljer incl. den medbragte mad. Det eneste vi skulle bruge energi på var at se så meget som muligt og forundres over, at man på den slags ture altid støder på mennesker, som man kender eller på én eller anden måde har relation til.

Der blev nedskrevet observationer af såvel planter som fugle. Jon Stene tog sig af floraen, mens Johannes Bang og Hans Henrik Ibsfelt registrerede de fugle, vi så. Mange har bidraget med billeder.

Vi takker alle, der har hjulpet med til udarbejdelsen af denne rapport.

Jørgen Nielsen
Maj 2013

Fugleobservationer ved tur til Møn maj 2013

v. Johs. Bang, e-mail: bangogbang@mail.dk

Torsdag, den 9. maj 2013

Nyord

Grønirisk
landsvale
knopsvane
gulspurv
skarv
ringdue
bogfinke
krage
munk
gul vipstjært
gransanger
rørhøg 2
gravand
tårnfalk 1
klyde 5
gråspurv

stær
hvid vipstjært
blishøne
strandskade
tornsanger
gråand
blåmejse
rødben
sølvmåge
grågås
hættemåge
bysvale
bogfinke
musvit
ringdue
skovspurv
grønbenet rørhøne

nattergal
skeand
fiskehejre
sanglærke
skarv

Ulfshale vestlige del

Toppet skallesluger
12
rød glente 1
løvsanger
gøg 1
edderfugl
grågås
havørn juv
vibe 2

stenpikker 2
rørhøg 1
musvit
landsvale

Gåsesøen

Musvåge 1
gråstrubet lappedykker
troidand 20
skeand 2
gråand 10
fiskehejre 2
gravand 2
blishøne 20
vibe 2

Fredag, den 10. maj 2013

Jydelejet

Krage
landsvale
gråand
gulspurv
tornsanger
vendehals
grågås
gransanger
rødstjært
musvit

grønirisk
sumpmejse
broget fluesnapper
gærdesmutte
skarv
spurvehøg
gravand
grønbenet rørhøne
hvid vipstjært
gul vipstjært

Geocenter

Vandrefalk 1
bysvale
gråand
krage
blåmejse
sort glente
hvepsevåge 1

Busene Have

Sildemåge 1

svartbag 1
stormmåge 50
nattergal
gransanger
gråand
skarv
strandskade
krage
sortkrage
bogfinke
vibe

Lørdag 11. maj 2013

Præstekilde

Havørn 2 juv
skovspurv
ringdue
landsvale
grønirisk
sanglærke

Høvblege

Bomlærke
sanglærke
tornsanger
løvsanger
jernspurv
gærdesmutte
rødrygget tornskade 2
bynkefugl 1

rørhøg 1

gransanger

Slambassinerne

Landsvale
krage
grønirisk
gråspurv
hvepsevåge
ringdue
knarand 9
rørsanger
gråstrubet lappedykker
toppet lappedykker
knopsvane
troidand
blishøne

digesvale
bysvale

taffelands 2
gråand
hvid stork 5
bjergand 20
skeand 2
hvid vipstjært
mursejler
skarv
hættemåge
allike
husskade
lille lappedykker
råge

Fanefjord

Grågås

hvid vipstjært
toppet lappedykker
knopsvane

fiskehejre
fjeldvåge 1
blishøne
ringdue
troidand
sølvmåge
tårnfalk
gøg
skarv

Grønsalen

Hvepsevåge 1
gravand
sanglærke

Planteliste ved tur til Møn maj 2013

v. Jon Stene, e-mail: jon.stene@tdcadsl.dk

Torsdag, den 9. maj 2013

Viemose - stop

Mælkebøtte
Vedbend-Ærenpris
Almindelig Hyld
Stor Nælde
Løgekarse
Rød Tvetand
Rose
Horse-Tidsel
Ahorn
Krat-Ærenpris
Vorterod
Glat Vejbred
Feber-Nellikero
Fuglekirsebær
Stinkende Storkenæb
Butbladet Skræppe
Burre-Snerre

Nyord Hyldvand naturcenter – tur til Nyord By

Vorterod
Vild kørvel
Stor Nælde
Almindelig Hyld
Rød Tvetand
Hundegræs
Bidende Ranunkel
Almindelig Mjødurt
Tagrør
Dag-Pragtstjerne
Butbladet Skræppe
Krat-Ærenpris

Nyord – Fugletårn

Rynket Rose
Fuglekirsebær
Vild Kørvel
Hvidtjørn
Lærk
Hassel
Butbladet Skræppe
Alperips
Stilk-Eg
Brombær
Gederams
Horse-Tidsel
Grå-Bynke
Tagrør
Lyssiv
Slåen

Almindelig Hyld

Ulvshale – første stop – tur til Ulvshale By

Kornet Stenbræk
Strand-Malurt
Lancet-Vejbred
Stilk-Eg
Pil
Almindelig Gedeblad
Brombær
Ene
Berg-Fyr
Blåbær
Bidende Ranunkel
Håret Høgeurt
Katteskæg
Hedelyng
Rose
Slåen
Gulaks
Almindelig Torskemund
Gåse-Potentil
Engelskræs
Almindelig Røllike
Almindelig Hvene
Glat Vejbred
Lyse-Siv
Skov-Æble
Almindelig Røn
Bævreasp
Almindelig Sct. Hansurt
Stinkende Storkenæb
Tofrøet Vikke
Vår-Vikke
Strandkarse
Læge-Kokleare

Naturcenter – Ulvshale

Hvid Anemone
Almindelig Bøg
Småbladet Lind
Almindelig Gedeblad
Småbladet Lind
Liljekonval
Avnbøg
Vorterod
Bidende Ranunkel
Almindelig Skovsyre
Hårfrytle
Enblomstret Flitteraks
Lyse-Siv

Almindelig Røn
Stor Fladstjerne
Stik-Eg
Krat-Ærenpris
Blåbær
Almindelig Fuglegræs
Pil
Rød-El
Strandør
Ahorn
Vedbend
Butbladet Skræppe
Stor Nælde
Strudsvinge
Ørnebregne
Burre
Padderok

Sydside af vej og skov mellem Ulvshale Naturcenter og Heden

Skov-Forglemmigej
Hedelyng
Birk
Almindelig Gedeblad
Stor Konval
Lærk
Stor Fladstjerne
Majblomst
Sværdlilje
Mose-Bunke
Rød-El
Bredbladet Dunhammer
Almindelig Røn
Vild Kørvel
Eg
Vedbend-Ærenpris

Heden

Almindelig Hvene
Ene
Birk
Hedelyng
Lyse-Siv
Skov-Æble
Svømmende vandaks
Manna-Sødgræs
Almindelig Syre
Engkarse
Græsbladet Fladstjerne
Skov-Karse

Fredag, den 10. maj 2013

Jydelejet

Bøg
Hulkravet Kodriver
Almindelig Bingelurt
Tveskægget Ærenpris
Hvidtjørn
Vorterod
Vedbend
Skov-Viol
Stor Nælde
Feber-Nellikerod
Eg
Stinkende Storkenæb
Mirabel
Storblomstret Kodriver
Lancet-Vejbred
Fladkravet Kodriver
Hvid Anemone
Almindelig Røn
Pil
Ahorn
Gul Anemone
Stor Gøgeurt
Blå Anemone
Almindelig Berberis
Merian
Angelik
Hvid Skovlilje
Krybende Potentil
Bakke-Tidsel
Skov-Gøgeurt
Håret Viol
Horse-Tidsel
Korsknap
Almindelig Syre
Fugle-Kirsebær
Ager-Tidsel
Filtet Burre
Ægbladet Fliglæbe
Glat Ærenpris

Bukkeblad
Slåen
Vandranunkel
Vejbred-Skeblad
Vand-Mynte
Hvidtjørn
Tagrør

Geocenter og trappe ned til stranden

Tandrod
Almindelig Bingelurt
Hvid Anemone
Alperibs
Fladkravet Kodriver
Liljekonval
Hulkravet Kodriver
Dunet Gedebled
Sanikel
Skovsyre
Angelik
Almindelig Mjørdurt
Druemunke

Busene Have

Slåen
Almindelig Knopurt
Hvid Lærkespore
Vorterod
Rød Tvetand
Hulrodet Lærkespore
Gul Anemone
Hvid Anemone
Butbladet Skræppe
Dansk Arum
Plettet Arum
Feber-Nellikerod
Tjørn
Brombær
Almindelig Bjørneklo

Ålegræs
Vedbend
Ask
Enårig Rapgræs
Filtet Burre
Almindelig Bingelurt
Almindelig Lungeurt
Storkonval
Vid Kørvel
Desmerurt
Almindelig Gulstjerne
Hylster-Guldstjerne
Ahorn
Mose-Bunke
Lyse-Siv
Almindelig Syre
Sværdlilje
Bredbladet Mærke
Slåen
Kornet Stenbræk
Lancet-Vejbred
Gulaks
Markfrytle
Sand-Løg
Hvidtjørn
Skov-Løg
Tandrod
Løgekarse
Vedbend-Ærenpris
Almindelig Hyld
Vedbend
Eg
Tandfri Vårsalat
Almindelig Røllike
Engkarse
Korsknap
Krusbladet Skræppe
Rejnfan
Nikkende Fuglemælk
Mars-Viol
Almindelig Katost

Lørdag 11. maj 2013

Høvblege

Hulkravet Kodriver
Sand-Løg
Tusindfryd
Ahorn
Almindelig Knopurt
Sød-Astragal
Skov-Æble
Tjørn
Filtet Burre
Hunde-Rose
Merian
Sanikel
Feber-Nellikerod
Kantet Konval
Almindelig Bingelurt
Benved
Ask
Almindelig Pimpinelle
Bakke-Tidsel
Stivhåret Kalkkarse
Ene
Fladkravet Kodriver
Stor Gøgeurt
Almindelig Agermåne
Ægbladet Fliglæbe
Esparsette
Håret Viol
Skov-Gøgeurt
Merian

Fladkravet Kodriver
Storblomstret Kodriver
Kornet Stenbræk
Stor Fladstjerne
Bakke-Jordbær
Almindelig Lungeurt
Tofrøet Vikke
Butbladet Skræppe
Hvid Anemone
Hassel
Vild Kørvel
Ene
Kvalkved
Druemunke
Blå Anemone
Almindelig Berberis
Dværgmispel
Krybend Potentil
Blågrøn Star
Vår-Potentil
Fugle-Kirsebær
Almindelig Hylt

Bassiner ved Sukkerfabrik

Landevejs-Poppel
Rød Tvetand
Rejnfan
Almindelig Hylt
Sølv-Poppel

Mirabel
Tagrør
Kruset Skræppe
Kæmpe-Bjørneklo
Almindelig Røn
Selje-Røn
Slåen
Vild Kørvel
Almindelig Hundegræs
Bakke-Jordbær
Havtorn
Pil
Tarmvrid-Røn
Ahorn
Hvidtjørn
Almindelig Bjørneklo
Almindelig Hæg
Tusindfryd
Følfo
Dunet Gedebled
Rejnfan
Almindelig Gedebled
Vestamerikansk
Balsam-Poppel
Vild Gulerod
Rynket Rose
Hundegræs
Lancet-Vejbred
Brombær
Stor Nælde

Foreningens dygtige turarrangør Niels Erik Rasmussen